

למה "דקה"? — משום **דדייקא** [כוססת] **באוכלא** וטוחנתו בפיה היטב. לפיכך אינה צריכה ריסוק. אבל דקה שאינה יכולה לטוחנם בפיה בלא ריסוק, הרי על ידי הריסוק הם נעשים לגביה אוכלא, ואסור.

ושוב מקשינן: **והא מדקתני רישא דתנא קמא אסר, "בין בדקה ובין בגסה", והתם "דקה" ו"גסה" כפשוטם הם, מכלל דהא דקאמר רבי יהודה "דקה", נמי דקה ממש היא.** דהא רבי יהודה אתנא קמא קאי.

ומסקינן: **קשיא.** ושיטת רב הונא בפירושא דמתניתין סלקא בתיובתא.

תא שמע: תנן: **מחתכין את הדלועין** קנה-ב [התלושין] **לפני הבהמה.** ואף דהם עומדים לאכילת אדם, אינם נאסרים לאכילת בהמה משום מוקצה.

וכן מחתכין את הנבלה לפני הכלבים.

והוינן בה: **מאי לאו, בדלועין רכין מיירי, דומיא דנבלה.** מה נבלה דהיא רכיבא אף קודם חיתוכה, אף בדלועין דהם רכיבי מעיקרא איירי.

ואף דאוכלא הם בלא חיתוך, מותר לחותכם. **אלמא, טרחינן באוכלא בשבת. ותיובתא דרב יהודה דאמר: אשווי אוכלא משוינן,** אבל מיטרח באוכלא לא טרחינן.

ומשנינן: **אמר לך רב יהודה, לא בהכי מיירי.** אלא בדלועין קשים, שבלא חיתוך אינם ראויים לאכילת הבהמה. ואף **בנבלה** שהיא

ומקשינן: **אי אמרת בשלמא** כרב יהודה, דבחרובין רכין איירי, **ותנא קמא סבר דלא מרסקין,** משום דמיטרח באוכלא לא טרחינן, ודוקא שווי אוכלא משוינן, שפיר. דהיינו **דקא אמר: רבי יהודה מתיר חרובין לדקה.** משום דקסבר, אף חרובין רכין נמי אינם ראויים לאכילת בהמה דקה בלא ריסוק. ולא טירחא באוכל היא, אלא שווי אוכלא הוא, ומותר.

אלא אי אמרת כרב הונא, דבחרובין קשין איירי, **ותנא קמא סבר שווי אוכלא לא משוינן,** ודוקא מיטרח באוכלא מטרחינן, בהכרח דרבי יהודה סבר, דאוכל הוא. ולא אשווי אוכלא הוא, אלא מיטרח באוכלא. ואם כן אמאי רבי יהודה מתיר לרסק בחרובין דוקא לבהמה דקה? **הא כל שכן שיש לו להתיר לגסה.** שהרי אם לדקה הם ראויים מעיקרא, כל שכן דראויים לגסה.

וליכא למימר דרבי יהודה מפין, וסבר דאשווי אוכלא משוינן ומיטרח באוכלא לא טרחינן, דהא איירי בקשים, וגבי גסה נמי אשווי אוכלא הוא⁽⁶⁾.

ועוד, דאם כן הוה ליה למישרי נמי להתיר ולפספס בזרדין].

ומשנינן: **מזי סברת ד"דקה" דמתיר בה רבי יהודה,** דוקא בהמה דקה ממש היא? לא כן הוא. אלא **מאי "דקה" — בהמה גסה היא.** ודוקא ב"גסה" מתיר רבי יהודה. משום דקסבר, אף חרובין קשין הם ראויים לאכילה אצלה מעיקרא. ולא אשווי אוכלא הוא. אלא מיטרח באוכלא הוא, דשרי. **ואמאי קרי**

דפליג רבי יהודה בהא, וסבר, דאף קשים ראויים

6. רש"י, וצריך עיון, הא שפיר איכא למימר

והרי תבן ואספסתא כמות שהם, נמי ראויים לאכילתה. ואפילו הכי שרינן לפורכין ולערבין. **אלמא, טרחינן באוכלא.** וקשיא לרב יהודה דאמר: לא טרחינן.

ומשנינן: בתבן ואספסתא שאינן ראויין בלא פריכה ועירוב עסקינן. **בתבן משכחת לה, בתיבנא סריא** [תבן קשה. רמב"ן]. שאין הבהמה אוכלתו אלא בתערובת האספסתא. ואף **האספסתא** צריכה פריכה, משום דאיירי **בעילי זוטרי** [עירי קטנים] שהאספסתא קשה להם ללעיסה, וצריך לרככה.

מתניתין:

אין אובסין את הגמל בשבת.

"האבסה" היא, שתוחבין לגרון הבהמה הרבה אוכל בעל כרחה, עד שהוא נעשה כאבוס בתוך מעיה. ואסור משום גזירה,

דומיא דהני **דלועין** מיירי. **מה דלועין דאשוני** [קשים], אף **נבלה דאשוניא** [קשה]. ומאחר דאין הם ראויין בלא חיתוך, מותר לחותכם. דאשוויי אוכלא משוינן.⁽¹⁾

והוינן בה: **היכי משכחת לה** בנבלה שלא תהא ראויה לכלבים מחמת קשיותה?

ומשנינן: משכחת לה **בבשר פילי** [נבלה של פילים].

אי נמי: הכא במאי עסקינן, **בגוריאתא** [גורי כלבים] **זוטרי**. שכל נבלה קשה להם באכילה. ואינה חשובה כאוכל אצלם בלא חיתוך.

תא שמע: **דתני רב חנן מנהרדעא:** **מפרכין** [מפוררים] **תבן ואספסתא, ומערבין** אותן יחד, ונותנים לפני הבהמה שתאכל. שאינה מתאווה לתבן בפני עצמו. ומתוך שמערבין אותם זה בזה, תאכל אף את התבן בשביל האספסתא.

לאכילת גסה [כדמסיק לבסוף] ומיטרח באוכלא לא טרחינן. ויעויין במהרש"א שעמד על זה.

1. והרמב"ם בפרק כא הלכה יח כתב: המחתיך את הירק דק דק כדי לבשלו, הרי זה תולדת טוחן וחייב. לפיכך אין מרסקין לא את השחת ולא את החרובין לפני בהמה, בין דקה בין גסה, מפני שנראה כטוחן. אבל מחתכין את הדלועין לפני הבהמה ואת הנבלה לפני הכלבים. שאין טחינה בפירות.

וכתב המגיד משנה, דאין לגירסה זו מובן כלל. שהרי שחת וחרובין פירות נינהו, ואמאי אסורין? לכך העדיף לגרוס, "שאיין טחינה אלא בפירות". אלא שגם בגירסה זו נתקשה. שלפי זה יש לאסור אף דלועין. שהרי אף הם פירות נינהו.

ויעויין בבית יוסף סימן שכד שגרס בדברי הרמב"ם, "שאיין טחינה בפירות". והוא נתינת טעם למה אף בשחת וחרובין אין חיוב טוחן מדאורייתא, אלא אסורים רק משום דמיחזי כטוחן.

אלא שבשו"ת הרשב"א [חלק ד סימן עה] הקשה על עיקר דברי הרמב"ם. דהרי בסוגיא דידן מבואר דשחת וחרובין אסורים, משום דמיטרח באוכלא הוא. ולמה הוסיף בזה הרמב"ם טעם שלא נזכר בגמרא?

ויעויין בבית יוסף שם שכתב ליישב, דנפקא מינה, דמטעם הרמב"ם יש לאסור אף בקשים. ואף דאסיקנא לרב הונא בתשובתא מכח האי ברייתא, רב הונא ודאי יתרון דמשום דמיחזי כטוחן הוא דאסור.

שמה יבוא לידי כתישת קטניות או לישת קמח וכיוצא בזה [רמב"ם פרק כא הלכה לה].

ואף לא דורסין אותו [תוחבין שעורין לתוך גרונו] בשבת, ואף שאינו תוחב כל כך בחוזק כמו ב"האבסה", נמי אסור.

אבל מלעיטין אותו בשבת. ובגמרא יבואר מהי "הלעטה".

וכן אין מאמירין את העגלים בשבת.

"האמרה" היא שתוחב לתוך מעיהן, למקום שכבר אינם יכולים להחזיר את האוכל.

אבל מלעיטין אותם בשבת.

ומהלקטין לתרנגולין בשבת.

"הלקטה" היינו "הלעטה". אלא שבתרנגולין קרי לה "הלקטה".

ונתנין מים למורסן בשבת למאכל הבהמה.

אבל לא גובלין [לשים] את המורסן במים.

ואין נותנין בשבת מים לפני דבורים, ולפני יונים שבשובך. וטעמא מבואר בגמרא.

אבל נותנין מים לפני אווזין ותרנגולין, ולפני יוני הרדיסיות [יוני בית]. וקרויים כך על מקומם [רש"י. והרמב"ם בפירוש המשניות פירש דקרויים כן על שם הורדוס, שהיה מגדלם בהיכלון].

גמרא:

שנינו במתניתין: אין אובסין את הגמל.

והוינן בה: מאי "אין אובסין"?

אמר רב יהודה: אין עושיין לה אבוס בתוך מעיה, על ידי שדוחסין לה הרבה אוכל.

ותמהינן: וכי מי איכא כהאי גוונא, שיתרחבו מעיה כאבוס?

ומשנינן: אין. אפשר שיארע כן במציאות. וכדאמר רב ירמיה מדיפתי: לדידי חזי לי החווא טייעא [ערבי], דאכלא [האכיל] לגמלו כורא [כור מזונות], ועוד אטעינא על גבו משא של כורא מזונות לצורך אכילתו, מלבד שאר משאו.

שנינו במתניתין: אין מאמירין את העגלים, אבל מלעיטין.

והוינן בה: איזו היא "המראה" האסורה, ואיזו היא "הלעטה" המותרת?

אמר רב יהודה: "המראה" היא, שתוחבים לבהמה מזון עד למקום שכבר אינה יכולה להחזיר אותו ולפולטו. ו"הלעטה" היא, שתוחבים אותו למקום שעדיין היא יכולה להחזיר אותו.

ורב הסרא אמר: אידי ואידי [המראה והלעטה] היא תחיבה למקום שאינה יכולה להחזיר את המזון. אלא ש"המראה" היא תחיבה בכלי. ו"הלעטה" היא תחיבה ביד.

מתניב רב יוסף: מהלקטין לתרנגולין בשבת. ואין צריך לומר שמלקטין להם. ואין מלקטין ליוני שובך וליוני עליה, ואין צריך לומר שאין מהלקטין להן.

והוינן בה: מאי "מהלקטין", ומאי "מלקטין"?

קשיא. משום דדוקא הני [תרנגולים] דמזונותן עליך, מותר ליתן אוכל לפנייהם. אבל הני [יוני שובך ועליה] אין מזונותן עליך, שהרי מזונותיהם מצויים להם בשדה. הלכך אסור אף להניח לפנייהם.

כדתניא: **נותנין בשבת מזונות לפני כלב. ואין נותנין מזונות לפני חזיר.**

ומה הפרש בין זה לזה? — זה [כלב] מזונותיו עליך. וזה [חזיר] אין מזונותיו עליך. לפי שאסור לגדלם. כדקיימא לן: ארור יהודי שיגדל חזירים.

אמר רב אשי: מתניתין נמי דיקא הכי. דקתני "אין נותנין מים לפני דבורים ולפני יונים שבשובך. אבל נותנין לפני אוזון ולפני תרנגולין ולפני יוני הרדיוסיות".

מאי טעמא, לאו, משום דהני [תרנגולים] מזונותן עליך, והני [דבורים ויוני שובך] לאו מזונותן עליך? אלמא אסור ליתן כלל אוכל לפני בעלי חיים שאין מזונותיהם עליך.

ודחינן: וליטעמך, אי משום דאין מזונותן עליך הוא, מאי איריא "מא" בדוקא? ליתני דאפילו חיטי ושערי נמי לא נותנין לפנייהם. אלא לעולם מצינו לומר דמאכילים אף בעלי חיים שאין מזונותן עליך. ושאני מאי דאין נותנין לפנייהם, משום דשכיחי באגמא. אבל מזונות לא שכיחי להו כל כך (2).

דרש רבי יונה אפיתחא דבי נשיאה: מאי

אילימא, "מהלקטין" היינו דספי ליה לתרנגול, ומכניס לו אוכל בידים לתוך פיו, ו"מלקטין" היינו דשדי ליה קמיה והוא אוכל מעצמו — מכלל, דיוני שובך ויוני עליה דקתני בהו "אין מלקטין" אף מישדא קמיייהו בשביל שיאכלו מעצמם, נמי לא שדינן — הא לא יתכן לומר כן. דהא פשיטא שמותר ליתן אוכל לפנייהם. שהרי איך בכך שום טורח.

אלא לאו, בין "מלקטין" ובין "מהלקטין", היינו דספי לתרנגול בידים. אלא "מהלקטין", הוא שתוחב אוכל לגרונה עד למקום שאינה יכול להחזירו. ו"מלקטין", שתוחב לה למקום שעדיין היא יכולה להחזירו.

ומדשרינן "הלקטה" בתרנגולים, אף שהיא למקום שאינה יכולה להחזיר, אלמא אף בבהמה מותר לעשות כן. מכלל ד"המראה" דאסרינן בבהמה, דוקא משום דהוה בכלי אסרינן. אבל ביד, הרי זו "הלעטה". ומותר אף למקום שאין יכולה להחזיר. דהיינו "הלעטה" היינו "הלקטה". ותיובתא דרב יהודה שלפיו "הלעטה" דשרינן, היינו דוקא למקום שהיא יכולה להחזיר.

ומשנינן: אמר לך רב יהודה, לעולם "מהלקטין", היינו דספי ליה בידים. ו"מלקטין" היינו דשדי ליה קמיייהו. ותרווייהו, למקום שיכולה להחזיר. והא דקא קשיא לך, אמאי יוני שובך ויוני עליה אף למישדא קמיייהו נמי לא שדינן? — לא

2. והרמב"ם בפרק כא הלכה ו' לא חילק בין מים לחיטי ושערי. אלא כתב "לא יתן לפנייהם לא מזון ולא מים". וכבר נתקשה הר"ן בזה.

דבתיב "ידע צדיק דין דלים", הכי פירושו: יודע הקדוש ברוך הוא בכלב, שמזונותין מועטין. שאינן מצויים לו, לפי שאין אדם חס עליו לתת לו מזונות הרבה. לפיכך עשה שתהא שוהה אכילתו בתוך מעיו, ולא תתעכל עד ג' ימים.

וכדתנן: כלב שאכל מבשרו של המת, ומת הכלב, והוא בתוך בית, נטמא הבית בטומאת אוהל, מחמת בשר המת שבתוך גוית הכלב.

[אבל כל עוד שהכלב חי, אין בשר המת שבתוכו מטמא. משום שטומאה הבלועה בבעלי חיים, אינה מטמאת].

וכמה תשעה אכילתו [בשר המת שאכל] **במעיו** של בעל החיים קודם שמת, ויהא הבית טמא באוהלה? — **בכלב**, עד ג' ימים **מעט לעת**. שעד אז עדיין הבשר שאכל קיים במעיו. אבל לאחר מכן כבר נתעכל, ואינו בעין.

ובעופות ובהגים שאכלו מבשר המת, אין הבשר קיים במעיהם אלא עד זמן שיש בו כדי שתפול חתיכת הבשר לאור, ותשרף.

אמר רב המנונא: מדקאמר דהתחשב הקדוש ברוך הוא במזונותיו של הכלב, שמע מינה, אורח ארעא למשדא אומצא [להשליך בשר חי] **לכלבא**.

וכמה הוא השיעור שיש להשליך לפניו?

אמר רב מרי: משח [מעט] אומצה יתן לו, כשיעור אודניה [אוזנו] של הכלב, ותו לא. וחוטרא אבתריה. כלומר, אחר שנתת לפניו בשר, הכהו במקל כדי שלא יתרגל אצלך.

והני מילי, דאורח ארעא ליתן אוכל לפניו, **בדברא** [בשדה]. אבל **במתא** [בעיר] לא יתן ליה מידי, אם אין זה כלבו שלו. משום דעל ידי שיאכילו אתא הכלב למסרך אחריו.

אמר רב פפא: לית דעניא [עני] **מכלבא**. לפי שאין מזונותיו מצויים.

ולית דעתיר [עשיר] **מחזירא**. שכל מאכל ראוי לו. ובכל מקום הוא מוצא מה לאכול. וגם נותנים לפניו אוכל הרבה.

והדרין לפלוגתא דרב יהודה ורב חסדא, מהי "המראה" ומהי "הלעטה".

תניא כוותיה דרב יהודה: איזו היא "המראה", ואיזו היא "הלעטה"?

"המראה" — **מרביצה**, ופוקס את פיה [נותן חכה לתוך פיה שלא תוכל לסוגרו], ומאכילה **כרשינין ומים בבת אחת** כשהיא רובצת. והמים מבליעים את הכרשינין לתוך בית בליעתה בעל כרחא.

"הלעטה" — **מאכילה מעומד** [כשהיא עומדת], ומשקה מעומד. ונותנין לה **כרשינין בפני עצמן ומים בפני עצמן**, ולא בבת אחת.

וכיון שאין היא רבוצה, אינו יכול לתחוב כל כך לבית בליעתה, עד מקום שלא תוכל להחזיר את האוכל, וכדבר יהודה.

שנינו במתניתין: **מהלקטין לתרנגולין**, ונותנין מים למורסן, אבל לא גובלין.

משום דיכול לבוא בהם לידי מלאכה דאורייתא.

לרבנותא. דאילו חיטי ושערי פשיטא דאסור,

אמר אביי: אמריתה קמיה דמור [רבה]: מתניתין דסברה דאין איסור לישא בנתינת מים לקמח בלא גיבול, מזי היא?

ואמר לי רבה: רבי יוסי בר יהודה היא.

דתניא: אם אחד נותן את הקמח, ואחד נותן לתוכו של הקמח את המים, או שנתן קודם אחד את המים, ואחר כך נתן אחד את הקמח לתוך המים, הנותן האחרון חייב. שנתנית קמח למים או מים לקמח היא גיבולו. ואיכא בזה משום "לש", אף בלא שעירבן זה עם זה בידיו — דברי רבי(3).

רבי יוסי בר יהודה אומר: אינו חייב משום לש עד שיגבל(4).

ודחינן: דלמא, עד כאן לא קאמר רבי יוסי בר יהודה התם דבעינן גיבול, אלא בקמח.

משום דבר גיבול הוא. וכיון שדרכו בכך, כל שלא גיבולו אין זו דרך לישא. אבל מורסן, דלאו בר גיבול הוא, אפשר דאפילו רבי יוסי בר יהודה מודה, דנתינת מים לבד היא גיבולו. שכן היא דרך מלאכתו(5).

ומשנינן: לא סלקא דעתך לחלק בין קמח למורסן. דהא תניא בהדיא דאף במורסן פליגי.

דתניא: אין נותנין מים למורסן — דברי רבי.

רבי יוסי בר יהודה אומר: נותנין מים למורסן. שכל זמן שאינו מגבל אין בו משום "לש"(6).

תנו רבנן: אין גובלין את הקלי [קמח של תבואה שנתייבשה בתנור].

[כדכתב הרמב"ם דחיישין שמא יתוש וילוש] ב"ח סימן שכד.

3. ומרינו ירוחם [הובאו דבריו בבית יוסף סימן שכא] נראה, דלרבי איכא חיוב לישא רק בנתינת המים. אבל גיבול אינו כלל ממלאכת לישא.

אבל האחרונים הוכיחו, דאף לרבי, אגיבול לבד נמי מיחייב. ותרוייהו איתנייהו בלישה. ויעויין בביאור הלכה שם, ובאגלי טל במלאכת לש.

4. ופליגי במהות מלאכת לש. דלרבי, גדר המלאכה הוא הרכבת המים בקמח. ולרבי יוסי בר יהודה, גדר לישא הוא, הפיכת חלקי הקמח הנפרדים לגוש אחד. וזה נעשה רק על ידי הגיבול. אגלי טל שם, סעיף יב.

5. ולפי סברה זו, יותר יש לחייב במידי דלאו בר גיבול, מאשר במידי דבר גיבול. אבל

למסקנה כתב הרמב"ם בפרק ח משבת הלכה טז איפכא. דבדבר שאינו בר גיבול, אף שיגבל אינו חייב מן התורה אלא מדברי סופרים. והראב"ד שם נחלק עליו בזה.

ויעויין בביאור הלכה סימן שכד. ובאגלי טל ובחזון איש סימן נו, בביאור שיטות הראשונים בזה.

והמאירי לעיל [יח א] כתב, דאיכא ג' חילוקים בזה. במידי דהוא בר גיבול, כקמח, אינו חייב עד שיגבל. ונתינת מים לבד אסורה בו מדרבנן. ובמידי דאין דרכו בגיבול, חייב בנתינת המים לבד. אבל דבר המחוסר גיבול, כמורסן, אף דאינו בר גיבול, אינו חייב עד שיגבל ונתינת מים לבד מותרת לכתחלה.

6. ואביי באמת אית ליה לעיל [יח א], דבמידי דלאו בר גיבול, מודה רב יוסי בר יהודה דחייב בנתינת מים לבד. וצריך לומר לדידיה, דמורסן הוא קצת בר גיבול. תוספות שם.

ויש אומרים: גובלין את הקלי.

והוינן בה: מאן נינהו "יש אומרים"?

אמר רב חסדא: רבי יוסי בר יהודה היא. ומיירי כשמגבל בשינוי [כדמוקי לה בסמוך]. ומאחר דאינו מחייב אלא בגיבול, כיון שנעשה הגיבול בשינוי אין בו משום לש. אבל לרבי דמחייב על עצם נתינת המים, לא מהני מה דמשנה בגיבול. שהרי אף בלא גיבול כלל הוא חייב.

והני מילי דמותר, הוא דוקא היכא דמשני ומגבל שלא כדרך שהוא עושה בחול. וכיון שאין עושה כדרך לישא, מותר.

והוינן בה: היכי משני?

אמר רב חסדא: שמגבל על יד על יד (1) [מעט מעט]. (2)

ושוין כולי עלמא, ומודים שבוחשין בתרווד [כף] את השתית [תערוכת של קמח ומים ושמן ומלח] בחומץ בשבת. (3) ואף רבי שמחייב בנתינת מים לכד מתיר בהכי. כיון דעביד שינוי בעצם נתינת המים, כמבואר להלן.

וכולי עלמא מודים ששותים זיתום המוצרי בשבת. ואינו אסור משום גזירת רפואה. שהרי אף בלא רפואה נמי משקה הוא. ותנן "כל המשקין שותה אדם לרפואה בשבת".

ומקשינן: ואיך מותר לבחוש את השתית?

ולכך נקט בפשיטות דדוקא בדבר שאין איסורו מן התורה נוהג היתר זה. אבל כבר כתב הביאור הלכה שם, דמרש"י בסוגיין איתא דהיתר הוא משום דחשיב כלאחר יד.

עוד כתב שם, דאפשר דמותר דוקא כשאוכל מיד כל מעט ומעט שלש. משום דחשוב דרך אכילה בכך. [מעין מה דכתב רבינו תם לעיל [עד], דמותר לברור פחות פחות מכשיעור ולאכול מיד].

והחזון איש [סימן נח סק"ז] כתב, דחשיב שינוי דוקא היכא שנותן מים על קלי מרובה. ואחר כך נוטל מן הכלי הראשון מעט מעט ומגבלו. ואחר כך מחזירם שוב לכלי אחד, ואוכל. אבל אם נותן מים על מעט קלי ומגבלו כולו אינו חשוב שינוי. ושמעינן מהכא דאף שינוי דקודם המלאכה מהני.

עוד כתב, דהכל תלוי לפי המקום ולפי הזמן.

3. ומדברי רש"י נראה, דשתית וקלי היינו הך הם.

1. ואין היתר זה נוהג אלא בקמח קלי, דאין איסור גיבולו אלא מדרבנן. כיון בלאו בר גיבול הוא. אבל קמח דהוא בר גיבול, ואית ביה לישא מדאורייתא, אסור בכל גווני. מגן אברהם סימן שכא סק"ז.

וזה אינו אלא לדעת הרמב"ם. אבל לשיטות הראשונים דבגיבול חייב בכל מידי [יעוין בדף קנה ב הערה 5], בהכרח דשינוי דמעט מעט מתיר אפילו בדבר דהוא בר גיבול מדאורייתא. פרי מגדים.

ויעוין בביאור הלכה שנחלק עליו, וכתב דאף לתוספות אין קמח קלי אסור בלישה מן התורה. שכיון שנתייבש בתנור, הוא כדבר שנאפה ונתבשל. ואין זה אלא כתיקון אוכלא בעלמא, שאינו אסור אלא מדרבנן. אבל בדבר שיש בו לישא מן התורה, לכולי עלמא אסור אף על יד על יד. משום שאינו שינוי גמור.

2. והנשמת אדם פירש בזה, דהיתרו הוא משום דבאופן כזה איכא היכרא. וליכא למיחש שיבוא ללוש בקמח סתם שאיסורן מדאורייתא.